

Aan het college van B&W van de gemeente Barneveld

Voorthuizen, 15 december 2012

Betreft: Advies Jeugdzorg

Geachte leden van het college van B&W,

1. Inleiding

Op de vergadering van de Wmo-raad van 8 november 2012 en 4 december 2012 hebben we uitvoerig gesproken over de veranderingen in de Jeugdzorg. Het gesprek was vooral bedoeld om een pro-actief advies te geven op de Transitie- en de transformatie Jeugdzorg. Veel dingen zijn nog niet bekend, maar met dit advies wil de Wmo-raad alvast richting geven aan de veranderingen.

Ons advies bestaat uit twee onderdelen.

1. De regionale conceptvisie FoodValley
2. De lokale invulling door de gemeente Barneveld.

Voor we ingaan op onze adviezen geven we een toelichting op de onderwerpen, projectgroep Kwetsbare jeugd, transitie jeugdzorg, transformatie jeugdzorg en het Centrum voor Jeugd en gezin (CJG). Dit zijn belangrijke onderdelen in verband met de herinrichting van de jeudszorg. Daarnaast hebben we als bijlage een nul-meting bij dit advies gevoegd.

2. Algemeen

De Wmo-raad heeft er kennis van genomen dat de gemeente zich intensief aan het voorbereiden is op haar nieuwe taken in verband met de decentralisaties (jeugd, arbeid, inkomen, AWBZ, passend onderwijs). Deze thema's komen op een kernachtige wijze aan de orde in verschillende beleidsdocumenten, zoals de kadernota 2013-2016 en de programmabegroting 2013. Verder noemen we als belangrijk kaderdocument het eind 2011 door de gemeenteraad vastgestelde Wmo- en gezondheidsbeleid 2012-2015. Tenslotte is dit advies Jeugdzorg te zien als een vervolg op ons advies Decentralisatie AWBZ-begeleiding dd. 12 juni 2012.

3. Projectgroep Kwetsbare jeugd

Op de vergadering van de Wmo-raad van 4 december 2012 heeft de projectgroep Kwetsbare jeugd (drie leden van de Wmo-raad) een plan van aanpak gepresenteerd. Deze projectgroep blijft de komende tijd veldwerk uitvoeren. Het veldwerk kan bestaan uit gesprekken met zorgvragers en zorgleveranciers, maar ook gesprekken met belangenbehartigers. Tevens zijn enkele zorgvragers en een zorgleverancier voor langere tijd bij het project betrokken.

4. Transitie jeugdzorg

Bij de transitie van de jeugdzorg gaat het om een stelselwijziging. Al jaren denkt de overheid na over een stelselwijziging. De overheid wil de zorg dichterbij de burger brengen. Zorg moet eerder (het liefst preventief) en meer op maat worden aangeboden. De stelselwijziging moet de integrale aanpak van problemen mogelijk maken. Daarom komt de hele jeugdzorg onder verantwoordelijkheid van één bestuurslaag te liggen: de gemeente. De gemeente kan ook samenhang met andere terreinen zoals onderwijs en welzijn stimuleren. Bij de transitie gaat het om de voorbereiding op de gevolgen van de nieuwe Jeugdwet. De gemeente moet tijdig en adequaat inspelen op de veranderingen die op 1 januari 2015 ingaan.

5. Transformatie jeugdzorg

Bij de transformatie van de jeugdzorg gaat het om zorginhoudelijke verbetering en vernieuwing. Een omslag in denken (cultuur) die nodig is om zorg voor de jeugd ook werkelijk te verbeteren. De transformatie stopt niet bij de invoering van de nieuwe jeugdwet op 1 januari 2015 maar loopt door. De verwachting is dat het wel enkele jaren gaat duren voor de veranderingen ook daadwerkelijk bij de burger, de gemeente, de zorgleveranciers en andere betrokkenen ingevoerd zijn.

6. Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) vormt de lokale voordeur voor de jeugdzorg. Het is een laagdrempelige voorziening waar iedereen terecht kan met vragen over opvoeden en opgroeien. Het CJG zal in de toekomst een breder takenpakket krijgen. Vanuit de Wmo-raad zijn er regelmatig contacten met het CJG.

7. Advies op de regionale conceptvisie FoodValley

Voor ons advies hebben we naast het concept "Samenvatting Elke jeugdige telt en doet mee" gebruik gemaakt van input uit een regiobijeenkomst FoodValley op 26 november 2012. De leden van de projectgroep Kwetsbare Jeugd en de secretaris waren op deze bijeenkomst aanwezig. Daarnaast zijn twee leden van de Wmo-raad aanwezig geweest op een vergadering van Wmo-raden in de FoodValley op 27 november 2012. Op 27 november 2012 is afgesproken dat de "adviezen" van de verschillende Wmo-raden met elkaar worden gedeeld. Als gezamenlijke punten kwamen op 26 en 27 november naar voren: het cliëntperspectief, veiligheid, snel en professioneel handelen en vindplaatsen om jongeren te bereiken.

Hierna noemen we vier adviezen waarbij we cursief een nadere toelichting geven en/of enkele opmerkingen/kanttekeningen plaatsen in verband met de decentralisatie Jeugdzorg.

Op basis van de gezamenlijke regionale punten adviseert de Wmo-raad Barneveld het volgende:

1. Voldoende aandacht besteden aan het cliëntperspectief

Het gaat hierbij om de aandacht voor de cliënt. Het kind moet centraal staan. We zien nu teveel dat de organisatie of het systeem centraal staat. Daarnaast is het belangrijk dat bij alle stappen in het proces voldoende overleg plaatsvindt met belangenbehartigers van cliënten. Dit kan de Wmo-raad zijn maar ook een cliëntenraad.

2. Een helder onderscheid maken tussen een "veilige" en "niet veilige" situatie

Hoewel de Jeugdwet overeenkomsten (filosofie van de decentralisatie) heeft met de Wmo-wet zijn er ook belangrijke verschillen. Hierbij is vooral te denken aan een "niet veilige" situatie waarbij de kinderrechter er aan te pas moet komen en een "veilige" situatie die te zien is als een tijdelijke ondersteuning in verband met opvoed- en opgroei problemen.

3. Snel en professioneel handelen

Zeker in crisissituaties is het erg belangrijk dat er snel en professioneel wordt gehandeld. Voorkomen moet worden dat het kind en haar omgeving zich niet meer veilig voelen.

4. Zoeken naar vindplaatsen waar de jongeren zijn.

Het kan zijn dat de reguliere "loketten" niet voldoende zijn en er gezocht moet worden naar plaatsen waar de jongeren wel te bereiken zijn.

8. De lokale invulling door de gemeente Barneveld.

Naast input vanuit de vergaderingen van de Wmo-raad en de projectgroep Kwetsbare Jeugd hebben we gebruik gemaakt van de brief aan de gemeenteraad dd. 16 oktober 2012 Voortgang en proces van de drie decentralisaties.

Ons advies is vooral gericht op de informatie zoals die nu bekend is. Op het moment dat de gemeente meer concrete keuzes wil/kan maken dan zien we daar graag, in verband met onze adviesfunctie, informatie over tegemoet.

Hierna noemen we 13 adviezen waarbij we cursief een nadere toelichting geven en/of enkele opmerkingen/kanttekeningen plaatsen in verband met de decentralisatie Jeugdzorg.

De Wmo-raad adviseert:

1. In voorstellen (beleidsnotitie, vierjarig beleidsplan) en communicatie duidelijk aangeven hoe de koppeling is met de 10 bakens uit het Wmo-beleidsplan

Als voorbeeld kan het baken 'lokaal wat kan en regionaal wat moet' (baken 8) en het baken van identiteitskeuze (baken 9) worden genoemd. Uit gesprekken met "klankbordgroepen" komt de behoefte aan maatwerk en een diversiteit in keuzemogelijkheden meerdere keren naar voren.

2. In de werkwijze van indicatiestelling/toegang tot jeugdzorg zo veel mogelijk de methode van het Gesprek te volgen

De Wmo-raad realiseert zich dat de complexiteit en de diversiteit in de jeugdzorg groot is en dat mogelijk meerdere partijen de triage / intake / indicering zullen doen. Soms zal de methode van het Gesprek niet (geheel) mogelijk zijn omdat er een uitspraak van de kinderrechter ligt. Wij vinden het, in verband met de noodzakelijke cultuurveranderingen, wel belangrijk dat ook andere partijen (CJG, consultatiebureau, de huisarts voor toegang tot de Jeugd-GGZ) de filosofie van het Gesprek (welk effect willen we bereiken) deelt.

3. De loketfunctie voor de jeugdzorg (basisvoorzieningen) veelzijdig (loketten en netwerken) in te vullen

Veel ouders zullen voor opvoedingsvragen en Jeugd GGZ vragen snel het CJG of andere specifieke hulpverleners weten te vinden of hulp zoeken in hun sociale netwerk (familie, vrienden, school, kerk). Andere ouders kunnen minder vaardig zijn in het zoeken naar hulp en hebben dit sociale netwerk nodig omdat het hen er op wijst om hulp te vragen. Wellicht kan er informatiemateriaal naar en via scholen, consultatiebureaus, kerken, buurthuis of sportvereniging verspreid worden. Daarnaast is het belangrijk dat zowel op het belang van de jongere als van de ouders (het gezin) wordt gelet. Niet onbelangrijk is dat er ook ruimte moet zijn voor de signaleringsfunctie. Als de omgeving (het sociale netwerk) constateert dat een gezin of jongere niet die hulp vraagt of krijgt die ze nodig hebben, moeten ze het loket weten te vinden om een signaal te kunnen afgeven. Door deze meldpuntfunctie van het loket kunnen signalen worden opgepakt die langdurige specialistische hulp vragen in de sfeer- van de jeugdbescherming/AMK.

4. Vooral tijd en energie steken in preventie

Het vroeg signaleren van problemen voorkomt meestal veel narigheid op latere datum voor de jongere, zijn ouders en de samenleving. Wel moet er voor gewaakt worden dat iemand een "etiket"

krijgt van hulpbehoevende terwijl er sprake is van een tijdelijk dip in de opvoeding of het opgroeien. Aandacht voor preventie kan ook positief werken om eigen verantwoordelijkheid te stimuleren en een cultuuromslag te realiseren om meer vanuit eigen kracht te werken. Preventie richt zich op het ondersteunen van ouders en jongeren, maar ook op vrijwilligers, mantelzorgers en de scholen. Scholen kunnen (vanuit hun eigen identiteit) opvoedingsavonden aanbieden. Als ouders de opvoeding niet aan kunnen en kinderen mishandelen is het zaak om zo vroeg mogelijk te signaleren en in te grijpen. Hier kan op termijn zelfs een kostenbesparingsresultaat ontstaan.

5. Sterk insteken op de rol van de ouders

Ouders hebben de primaire verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kind. Vooral zolang het gaat om jeugd onder de 18 jaar. Er zijn drie lijnen te onderscheiden. Als eerste het ondersteunen van ouders bij het opvoeden van hun kinderen. Als tweede het betrekken van scholen en de bij hen aanwezige mogelijkheden voor preventie en ondersteuning. Als derde het ondersteunen van de omgeving (familie, kerk, school) om bijvoorbeeld logeermogelijkheden te bieden, hulp thuis en op school en vangnet bij jeugdreclassering.

6. Heldere en voldoende afspraken met de zorgaanbieders maken

Het is gewenst dat er voldoende keuzemogelijkheden zijn voor identiteitsgebonden jeugdhulp. Zowel in natura als door middel van het persoonsgebonden budget (PGB). Opvoedingsvragen raken de kern van de mens en zijn identiteit. Ook ouders ervaren juist op dit punt het belang van hulpverleners die hen begrijpen en steunen vanuit zowel culturele als religieuze opvoedingsaspecten. Cultureel omdat er een groot verschil is tussen bijvoorbeeld een Nederlandse- en een Marokkaanse opvoedingscultuur. Religieus omdat voor ouders belangrijk is om hun normen en waarden te vertalen in het dagelijks handelen.

7. Rekening houden met een adequate toewijzing en financiering in verband met mobiliteit

De hulpverlening kan er toe leiden dat een cliënt beter in een andere plaats kan gaan wonen of naar school gaan om de hulpverlening / therapie / bescherming een grotere kans van slagen te bieden. Het gaat erom dat deze cliënt geen problemen krijgt met de financiering. Ook kan het betekenen dat de cliënt wel blijft wonen in de eigen plaats maar om bepaalde redenen hulpverlening verder weg nodig heeft. Het kan betekenen dat er tussen verschillende gemeenten duidelijke bekostigingsafspraken gemaakt moeten worden om de continuïteit van de hulp te borgen.

8. Case-managers en gezinsregisseurs laten aanstellen en voldoende ondersteunen

Gezien de meestal lange tijd van ondersteuning en de sterke relatie met de kernwaarden van iemands bestaan is het gewenst om case-managers en gezinsregisseurs te benoemen en te ondersteunen. Uit gesprekken met cliënten uit het veld blijkt dat er meestal een grote behoefte is aan een mentor of vertrouwenspersoon die lange tijd betrokken is. Belangrijk is dat er vanuit de hulpvrager vertrouwen, veiligheid en verbinding is en blijft met de hulpverlener. Hierbij kan (bij) scholing en intervisie een belangrijk hulpmiddel zijn. In de huidige aanpak gaat het op dit punt nog weleens fout, dit is een kans voor de transitie.

9. Veel aandacht besteden aan maatwerk

Uitgangspunt en doel moet zijn dat de hulpvrager en zijn mantelzorger regie voeren over hun eigen leven en hun gezin/ leefomstandigheden daarvoor moet kunnen inrichten (compensatieplicht). Het gaat er dan om dat er aan duurzame oplossingen wordt gewerkt tegen acceptabele kosten. Het kan gebeuren dat de mantelzorger(s) beter in staat zijn om maatwerk te leveren dan een professional. Het gevolg daarvan kan weer zijn dat de PGB-optie, in plaats van zorg in natura, een adequate oplossing is om de mantelzorger daartoe in staat te stellen. De Wmo-raad verwacht dat in genoemde PGB-optie er ook meer mogelijkheden zijn om met de informele zorg (vrienden, familie, vrijwilligers) samen te werken.

10. Onderzoeken op welke wijze de toegang tot jeugdhulp (indicering) het beste plaats kan vinden. Voor dure jeugdhulp en complexe jeugdhulp zal het meestal het beste zijn om een scheiding aan te brengen in de beslissing tot de toegang van de jeugdhulp en de verlener van jeugdhulp. Voor de meer eenvoudige jeugdhulp kan het effectiever zijn wanneer de jeugdhulpleverancier zelf de beslissing mag nemen. Eén en ander hangt ook samen met de wijze van bekostiging. Dit kan zijn op basis van een vast bedrag of op basis van geleverde prestaties. Zowel in de situatie van prestatiebekostiging als van bekostiging via een vast bedrag is het noodzakelijk dat de gemeente de effectiviteit van haar uitgegeven gelden kan volgen.

11. De gemeente de regie laten voeren over het aanbod (jeugdhulpverleners) en de gewenste samenwerking tussen de veelheid van (regionale) aanbieders. Vanwege de geringe omvang of de vereiste deskundigheid is het niet verantwoord om alle jeugdhulp op het bestuurlijk niveau van de gemeente te regelen. Bepaalde jeugdhulp (jeugdbescherming) is alleen regionaal of landelijk op een duurzame manier mogelijk. Voor de regionale samenwerking zijn er al belangrijke stappen gezet door het vormen van het FoodValley verband. We zijn benieuwd naar de lokale invulling door de gemeente Barneveld en haar visie op het regionale- en landelijke beleid.

12. Op basis van het beleidsmotto zelf-samen-gemeente goed samenwerken met het maatschappelijk middenveld. De Wmo-raad ziet specifieke kansen voor de wijkplatforms, kerken en scholen. Bijvoorbeeld door het vanuit de wijk en/of kerk mee-organiseren van een sociaal netwerk rondom de cliënt om hiermee te bevorderen dat een jongere of het gezin steun ervaart vanuit de omgeving. Een eerste stap is zo mogelijk een brainstormbijeenkomst tussen wijkplatforms, scholen en kerken. Als voorbeeld kan gedacht worden aan logeermogelijkheden in een kerkelijke gemeente te organiseren en als gemeente daar dan ondersteuning te bieden.

13. Per doelgroep/belanghebbende (jongeren, ouders, scholen, kerken, sportverenigingen) een duidelijk communicatieplan opstellen. Naast dat het belangrijk is om per doelgroep een communicatieplan op te stellen is het ook belangrijk dat het taalgebruik herkenbaar is voor de doelgroep. Communicatie kan plaatsvinden binnen de bestaande kaders zoals de website en weekpagina maar ook door gebruik te maken van de sociale media of het organiseren van een brainstormbijeenkomst.

Wij zijn graag bereid om onze adviezen nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet

Wmo-raad Barneveld

Ben Emans, voorzitter

Thomas Kool, secretaris

Bijlage

Nul-meting

	Inwoners	Prov. JZ	Jeugd GGZ	Jeugd LVB	JB	JR	JZ Plus	AMK
Barneveld	53026	359	947	65	21	9	4	44
Ede	108285	773	1911	153	58	58	6	104
Nijkerk	39788	176	766	75	5	9	2	43
Renswoude	4752	5	57	5	5	3	0	5
Rhenen	18951	60	266	27	5	9	1	21
Scherpenzeel	9327	30	139	14	5	0	1	5
Veenendaal	62267	334	1093	110	38	30	4	54
Wageningen	36642	151	546	35	25	12	2	23
Totaal	333038	1888	5725	484	162	130	20	299

De cijfers voor de nulmeting zijn overgenomen uit de bijlage plan van aanpak Zorg voor jeugd in FoodValley concept 16 mei 2012. Wanneer er een vijf opgenomen is kan het betekenen dat dit aantal niet precies klopt. (iets meer, iets minder) De nulmeting is nog in ontwikkeling. Het gaat in dit advies vooral om inzicht te krijgen in de omvang van de problematiek. Omvang (schaalgrootte) die weer belangrijk kan zijn bij de beoordeling om zorg lokaal door de gemeente Barneveld of regionaal (FoodValley) te organiseren.

Verder geven we nog een korte toelichting op de nul-meting.

Prov. JZ Staat voor provinciale jeugdzorg (JZ). De getallen betreffen het aantal indicatiebesluiten 2009 van 0-17 jarigen van het Bureau Jeugdzorg (BJZ). De zorgvorm is te verdelen naar: ambulante zorg (40%), pleegzorg (29%), daghulp (15%) en residentieel (16%)

Jeugd GGZ Staat voor geestelijke gezondheidszorg (GGZ) voor jeugd van 0-22 jarigen. Ongeveer 96% ontvangt ambulante zorg en 4% ontvangt deeltijdbehandeling of verblijf in een instelling. De geneeskundige GGZ valt nu nog onder de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de toegang wordt meestal door de huisarts verleend.

Jeugd LVB Staat voor zorg voor jongeren van 0-22 jaar met een lichte verstandelijke beperking (LVB) met gedragsproblemen. Indicaties voor deze AWBZ-zorg worden door het Centrum Indicatie Zorg (CIZ) afgegeven.

JB Staat voor Jeugdbescherming (JB). De getallen betreffen het aantal 0-17 jarigen met een nieuwe jeugdbeschermingsmaatregel in 2009. Het betreft beperking of ontneming van het ouderlijk gezag. Door de Raad voor de Kinderbescherming wordt de gezinssituatie onderzocht. Als ouders de zorg voor hun kinderen niet aankunnen, kan de kinderrechter een OTS (Onder Toezicht Stelling) uitspreken.

JR Staat voor Jeugdreclassering (JR). De getallen betreffen de aantallen per 31 december 2012. De JR is één van de middelen die in het kader van het jeugdstrafrecht worden toegepast.

JZ Plus Staat voor gesloten jeugdzorg (JZ Plus). JZ Plus is een intensieve vorm van jeugdzorg die start met een rechterlijke machtiging. Jongeren hebben geen strafblad maar als gevolg van ernstige gedragsproblemen is gedwongen opname noodzakelijk.

AMK Staat voor Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Mensen die vermoeden dat een kind wordt mishandeld kunnen bij het AMK terecht. De getallen geven de aantallen aan waarvoor in 2009 een onderzoek is gestart.